

Posudek diplomové práce Bc. Evy Hejralové:
„Faktory úspěchu a bariéry projektů na ochranu klimatu ve vybraných českých městech“

Vedoucí práce: Ing. Radek Trnka PhD.

Diplomantka si ke zpracování vybrala téma, jež, jak také uvádí, je poměrně dobře probádané v zahraničí, zatímco v Česku mu příliš pozornosti věnováno není. Aktivitami měst majících vliv na emise skleníkových plynů se v praxi zabývá řada organizací či institucí (Sdružení Calla, TIMUR, Ekologický institut Veronica, NSZM, Porsenna aj.), Eva Hejralová pak podle zvolené metodiky vybrané projekty zkoumá s úmyslem definovat a kategorizovat faktory úspěchu a bariéry jejich realizace. Výsledkem práce je seznam konkrétních faktorů úspěchu a bariér, jež jsou ještě dále roztříděny do podskupin. Autorka se soustředila pouze na projekty v sektoru budov ve středně velkých městech, přesto, jak píše, její výzkumný vzorek byl spíše heterogenní – obsahoval „měkké“ i „tvrdé“ typy opatření. Hlavním přínosem je proto identifikace průřezových faktorů úspěchu a bariér uvedený na str. 90.

K teoretické části mám následující připomínky: vysvětlení podstaty globální změny klimatu je poněkud těžkopádné, role adaptací a mitigací jako dvou základních přístupů k tomuto problému by zasloužila dovysvětlit. Citovaný závěr tzv. Sternovy zprávy o potřebnosti snižování emisí by slušel doplnit o kontext, že v některých částech světa (malé ostrovní státy) připadá v úvahu jako dominantní strategie pouze adaptace. Autorka dále nesprávně interpretuje jeden z hlavních principů Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (princip „společné, ale rozdílné odpovědnosti“), když na str. 10 uvádí, že slabinou Kjótského protokolu byla neúčast rozvojových zemí jako Indie a Čína. V devadesátých letech, kdy byly podmínky protokolu vyjednávány, byly Indie i Čína z ekonomického hlediska rozvojovými zeměmi a jejich historická odpovědnost za globální emise byla ve srovnání s Evropou či USA malá. Proto pro ně nebyly stanoveny závazky v podobě cílů ve snižování emisí. Dnes je samozřejmě situace jiná a zapojení rychle se rozvíjejících zemí do nového globálního režimu ochrany klimatu, včetně přijetí limitů na emise, je nutné. Výsledkem konference v Durbanu (COP 17, 2011) nebylo „odložení přípravy protokolu na 2015“ (str. 11), nýbrž dojednání nové klimatické smlouvy tak, aby byla v roce 2015 uzavřena a připravena k ratifikaci. Nesprávně popsán je i cíl tzv. „Klimaticko-energetického balíčku“ EU (str. 40) – cíl ČR nezvýšit emise skleníkových plynů v období 2005 až 2020 o více než 9 % se týká pouze části českých emisí (cca 40 %), a to ze sektorů nespádajících do systému obchodování s emisemi. Podniky zahrnuté do ETS mají jiný cíl. Klimatická politika má svá specifika a zorientovat se v ní je poměrně náročné, proto bych pro příští doporučila konzultovat s odborníky s praxí.

Na str. 13 autorka uvádí, že v ČR není žádné velkoměsto (s počtem obyvatel nad 500 001). Opravdu? Hned na další stránce (str. 14) se bohužel dopustila hloupé chyby, když ze zásadní postavy světové environmentální politiky, bývalé norské premiérky Gro Harlem Brundtland, udělala muže. Věřím, že důkladnější průběžná kontrola textu spolu s vedoucím práce by podobné přešlapy odhalila.

Hlavní hypotéza není explicitně stanovena, z popisu východisek výzkumného záměru ji však lze dovodit. Diplomantka ověřovala, zda podobně jako v zahraničí, hraje ochrana klimatu důležitou roli při realizaci projektů v oblasti energetiky, dopravy či nakládání s odpady v českých městech. Uvádí, že projektů, při nichž by ochrana klimatu byla dominantní motivací, v Česku mnoho nenajdeme. Výjimkou je hrstka českých členů Paktu starostů a primátorů. V příloze 1 pak autorka uvádí seznam aktivit měst souvisejících s ochranou klimatu, přičemž jde o výčet spíše ilustrativní. V práci však postrádám zmínku o akci, která explicitně podporuje ochranu klimatu, byť pouze v symbolické rovině. Je jí „Hodina Země“, již se v letošním roce zúčastnilo 162 obcí. Patří-li mezi identifikované faktory úspěchu „snaha být vzorem“ či „úsilí o prestiž“, bylo by zajímavé prozkoumat souvislost mezi touto symbolickou akcí a konkrétními opatřeními. Uznávám, že by to vydalo možná na další práci, autorka by ale mohla při obhajobě vysvětlit, proč se rozhodla Hodinu Země neuvést.

Ověřování hypotézy proběhlo formou polo-strukturovaných rozhovorů s předem vybranými aktéry, získané poznatky byly následně metodicky zpracovány a utříděny. Autorka musela čerpat z teoretických přístupů zahraničních autorů a do jisté míry použít vlastní originální postup, což je přínosem pro další bádání. Pokud jde o praktický přínos práce, vedle identifikovaných průřezových faktorů úspěchu a bariér uvedený na str. 90, považuji za užitečnou také identifikaci bariéry z projektu ve Šternberku: úspory energie vedoucí k přeřazení odběratele do nižšího tarifu mohou znamenat vyšší jednotkové náklady za energie, a tedy menší úsporu provozních nákladů. To samozřejmě cílí na dodavatele energií, aby přišli s pestřejší nabídkou tarifů a službou „energy performance contracting“ (EPC).

Práce obsahuje teoretickou část (se čtyřmi podkapitolami), empirickou část (se dvěma podkapitolami), a další náležitosti jako abstrakt v češtině a angličtině, seznam zkratk, poznámkový aparát, obsáhlý seznam literatury (včetně zahraniční) a přílohy. Pokud jde o formální zpracování, nelze práci mnoho vytknout, snad až na občasné překlepy (zejména v úvodních a závěrečných pasážích a v seznamu literatury). Také stylistika je odpovídající, po gramatické stránce mohu upozornit na opakující se chyby ve tvaru sloves ve 3. osobě množného čísla v přítomném čase (např. str. 23: „města se často pouští“, „města často zavádí“ místo „pouštějí“, „zavádějí“).

Práci doporučuji k obhajobě. Vedle výše uvedené otázky ohledně relevance „Hodiny Země“ pro zkoumané téma, mám ještě otázku k empirické části, konkrétně k tezi uvedené v poznámce č. 23 na str. 47. Autorka píše, že „adaptační opatření podniknou města v rámci svých kompetencí zcela samozřejmě - města z opatření totiž bezprostředně těží“... Vzhledem k tomu, že v českých podmínkách je (zatím) nejčastějším adaptačním opatřením protipovodňová ochrana (bohužel zhusta pouze formou budování speciální infrastruktury), tedy aktivita, která z povahy věci bezprostřední užitek mít nemusí (opomeneme-li možnost přivýdělku pro místní stavební firmy), zdá se mi tento předpoklad poněkud odvážný. Může autorka vysvětlit, z čeho při jeho formulaci vycházela?

počet bodů: 14 – 17 bodů

Zpracovala: Mgr. Klára Sutlovičová, 14. 10. 2012